WASHINGTON D C

І чужому научайтесь,
й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City 3, N. J.
HEnderson 4-0237
HEnderson 4-0807
УНСоюз: HEnderson 5-8740
— Тел. з Ню Йорку: —
BArcly 7-4125
УНСоюз: BArcly 7-5337

РІК LXXI. Ч. 154. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 19-го СЕРПНЯ 1964 10 ЦЕНТІВ — 10 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, AUGUST 19, 1964 No. 154. VOL. LXXI.

ЗДА МОЖУТЬ ЗНИЩИТИ І СССР І КОМУНІСТИЧНИЙ КИТАЙ — ЗАПЕВНЯЄ СЕКРЕТАР ОБОРОНИ

МЕКНАМАРА, РАСК, СТІВЕНСОН І ФОСТЕР АТАКУВАЛИ ҐОЛДВОТЕРА ПІД ЧАС ОБГОВОРЕННЯ ДЕМОКРАТИЧНОЇ ПЛЯТФОРМИ

Вашингтон. — Найвищі представники уряду президента Джансона виступили в понеділок 17 серпня з гострими атаками проти поглядів республіканського кандидата на президента сенатора Беррі Ґолдвотера і з критикою позицій Республіканської виборчої плятформи в справах мілітарної спроможности ЗДА і їхньої закордонної політики. Відбулися ці виступи під час переслухань окремої комісії Демократичної партії, що має на меті випрацювання її плятформи для Демократичної конвенції, що починається за тиждень, в понеділок 24-го серпня. Зокрема рішуче проти поглядів Ґолдвотера на мілітарну, мовляв, неспроможність ЗДА, виступив секретар оборони Роберт МекНамара, який заперечив усі твердження Ґолдвотера, як неправдиві і позбавлені підстав. „Дозвольте запевнити вас — сказав МекНамара — що наші стратегічні збройні сили були, є і в 1960 і навіть в 1970 роках вистачальні для того, щоб знищити в найбільш непригожих обставинах вибуху війни і Совєтський Союз і Комуністичний Китай. Про це не може бути ніякого сумніву в умі жадного американця, так, як про це немає ніякого сумніву в умах наших ворогів". У своїх зізнанням МекНамара вимагав, щоб у плятформу Демократичної партії вставити окрему клявзулю, яка підтверджує уповноваження й відповідальність Президента в диспонуванні нуклеарною зброєю, підкреслюючи при цьому, що ця відповідальність є величезна, бо у випадку нуклеарної війни згине яких сто мільйонів американців. Секретар оборони запевняв членів комісії плятформи, що бойова спроможність стратегічних збройних сил ЗДА цілком задовільна і на багато разів перевищає таку ж спроможність Совєтського Союзу, не кажучи вже про комуністичний Китай. На спеціяльній таблиці він доводив, що ЗДА мають чотири рази більше бомбардувальних літаків, як СССР, що таке саме відношення є і в ділянці далекосяжних ракет, що їх ЗДА мають 800, а Совєти тільки 200 і що ЗДА диспонують 256 далекосяжними ракетами для підводних човнів у той час, як Совєти мають їх лише 142. Крім МекНамари зізнавали перед демократичною комісією плятформи ще державний секретар Дін Раск, амбасадор ЗДА до ОН Адлей Стівенсон і керівник для проблем роззброєння Віллієм Фостер. У своєму виступі Дін Раск критикував заклики сенатора Ґолдвотера про перемогу над комунізмом, стверджуючи, що ґовною ціллю ЗДА є перемога миру і свободи в усьому світі і що цю перемогу треба здобути по змозі без великої війни, бо перемога з допомогою загального нуклеарного знищення не може бути ціллю ЗДА. Комісія плятформи Демократичної партії складається із 103 членів і вона має переслухати понад 200 осіб. Зізнаватимуть перед цією комісією також представники української національної групи в ЗДА. Останнє слово в справі плятформи матиме президент Л. Б. Джансон.

КОННЕКТИКАТ БАГАТОЛЮДНО ВІДЗНАЧИВ 70-РІЧЧЯ УНС

Ню Бритен, Конн. — Одна з найбільш успішних і багатолюдних імпрез стейту Коннектикат відбулася тут у Шіцен Парку минулої неділі, 16-го серпня, з нагоди 70-річчя Українського Народного Союзу. В урочистостях взяло участь понад 1.000 осіб, між ними зокрема багато молоді. Усі сімнадцять Відділів УНСоюзу стейту Коннектикат були заступлені на цьому святі, що його влаштував Комітет Відділів УНСоюзу стейту Коннектикат з відомим союзовим і громадським діячем маґістром Іваном Телюком на чолі. Головою цих урочистостей був п. Р. Романишин. Йому допомагали п. І. Котик та інші з Окружного Комітету Відділів УНС. Мистецьку частину програми виконали група народних танцюристів „Тирса" з Гартфорду під керівництвом п. Максимюка та група танцюристів з Ню Гейвен і Бриджпорту під проводом відомого союзового і громадського діяча Василя Ґіни, секретаря 370-го Відділу УНСоюзу. Офіційна частина свята почалася пополудні і її відкрив голова Стейтового Комітету Відділів УНСоюзу мґр. Іван Телюк, вітаючи гостей та коротко інформував їх про працю, досягнення й проблеми очолюваного ним Стейтового Комітету. Дальший провід свята перебрав головний радний УНСоюзу Ярослав Гук з Гартфорду, вітаючи гостей та дякуючи їм за участь у святкуваннях. Він також прочитав привітального листа від сенатора Дадда. Дальше з короткими промовами - привітаннями виступали: всч. о. Петро Ковальчук, посадник міста Джеймс Довсон, голова місцевого Українського Громадського Клюбу Іван Котик, колишній крайовий командант Українських Американських Ветеранів Антін Кучер, голова Союзового Дня в Ню Бритен Б. Романишин, головний контролер УНСоюзу з Ровд Айленду Іван Кокольський, президент стейтового Сенату Ф. Дусі, який передав привітання від губернатора Коннектикат, та головний предсідник УНСоюзу Йосип Лисогір. Гол. контр. Іван Кокольський звернув окрему увагу на виявлений і доказаний цим святкуванням ентузіязм, який цілком певно допоможе в дальшому рості і розвитку УНСоюзу в районі Нової Англії. Гол. предс. Й. Лисогір згадав коротко трудні початки УНСоюзу та дальший його могутній розвиток з великими досягненнями і користю як для його членства, так і для української спільноти та для українського народу. Своє слово закінчив п. Лисогір закликом до всіх приявних, щоб збільшили ці добродійства й успіхи своєї активности участю в теперішній ювілейній організаційній кампанії УНСоюзу.

В АМЕРИЦІ

● **У стейті Невада згоріло 125 тисяч акрів лісу.** Велетенська пожежа продовжується і на боротьбу з нею викликано пожежників - добровольців із семи стейтів.

● **Понад 800 греків з Кіпру** демонстрували перед будинком ОН у Ню Йорку. Вони протестували проти Туреччини й Англії, підтримуючи президента Кіпру, архиєпископа Макаріоса, який настійливо кличе СССР допомагати йому в боротьбі з турецькою упослідженою меншістю на тій острівній державі.

● **В супроводі таємної поліції** наймолодша дочка Президента, Лусі Джансон, відвідала стейтову виставку в Мілвокі, де їздила чотири рази на якійсь каруселі, увесь час під охороною детективів.

Керівника Проєкту Мобілізації для Молоді спішно викликали до Вашингтону

Ню Йорк. — Департамент юстиції спішно викликав до Вашингтону директора показового Проєкту Мобілізації для Молоді, Джіма МекКарті. Цей проєкт, скерований на боротьбу проти злочинства молоді, коштуватиме $12,9 мільйона; його бюро розташоване у східній частині нижнього Ню Йорку. Джіма МекКарті викликали до Вашингтону у зв'язку з обвинуваченням, що в керовану ним установу інфільтрувались комуністи. Він розмовляв у Вашингтоні впродовж чотирьох годин з Дейвидом Геккетом, спеціяльним асистентом генерального прокуратора Роберта Кеннеді і екзекутивним директором Комісії для боротьби проти злочинности молоді. МекКарті заперечив, що керовану ним інституцію захопили комуністи чи ліві, як про це писав щоденник „Дейлі Ньюз". Він також твердив, що Проєкт Мобілізації для Молоді не має нічого спільного з заворушеннями неґрів у Гарлемі і в неґритянській секції Брукліну. Цей Проєкт розпочав свою діяльність за рахунок фондів з федерального уряду й міста Ню Йорку, два роки тому, ще за президента Кеннеді. Тепер діяльність Проєкту Мобілізації для Молоді взялася досліджувати поліція.

„НЮ ЙОРК ТАЙМС" ПРО „ВИЯВ СИЛИ" УКРАЇНЦІВ В АМЕРИЦІ

Ню Йорк. — Відомий у цій країні, як і поза нею „Ди Ню Йорк Таймс" у своєму виданні з неділі, 16-го липня ц. р., віддав багато уваги американським українцям та виявленій ними під час відкриття пам'ятника Т. Шевченкові у Вашинґтоні силі, зорганізованості й пошані до своїх рідних традицій. Відкликаючись на один з найбільш авторитетних і поширених журналів американського Крайового Географічного Т-ва, „Н. Й. Таймс" у своєму повідомленні пише:

Українські американці дали збуджуючий показ своєї сили, парадуючи недавно вулицями Вашингтону. Приблизно 100 000 їх, багато в національних костюмах, зібралися в столиці для відкриття бронзової статуї їхнього героя, Тараса Шевченка. Колишній президент Д. Айзенгавер відкрив високу на 14 стіп статую поета-патріота та борця проти невільництва. Шевченко був засланий Росією в центральну Азію і помер 1861-го року. Його називають „Українським Абрагамом Лінкольном". Церемонія (відкриття пам'ятника) була пригадкою, що в З'єднаних Державах Америки живе приблизно два мільйони американців українського походження. Вони являються найбільшим зосередженням українців поза Совєтським Союзом — каже Крайове Географічне Товариство. Хоча майже всі українські американці народжені в З'єднаних Державах, вони зберігають багато барвних властивостей їхньої східньої европейської культури. Їхніми улюбленими стравами є борщ, овочеві супи, голубці (в оригіналі: капустяні листки, начиняні рижом, м'ясом і гречаною кашою) та десертові налисники із сиром або овочами. Українці гордяться своїм ручним мистецтвом. Жінки одягаються самі і своїх дітей у дбайливо вишивані блюзки. Їхні доми прикрашені полірованими дерев'яними оздобами та керамікою. Українці славні своїми великодніми писанками..."

● **Колишнього республіканського президента ЗДА Герберта Гувера** конґресмен Грейґ Гасмер запропонував на кандидата на отримання Нобелівської нагороди в 1965 році.

● З нагоди „ювілею" берлінського комуністичного муру Республіканський Комітет для виборів видав проклямацію, підписану Ґолдвотером і Міллером, у якій сказано, що хоча тепер офіційні урядові кола у Вашингтоні й промовчують проблему поневолених комунізмом народів, — на сумлінні Америки лежить доля мільйонів поневолених людей.

Українська малярка з Швайцарії Зоя Лісовська матиме свої виставки в Канаді і в ЗДА

З відвідин Зої Лісовської в редакції „Свободи". На фото (зліва): Зиновій Онишкевич, Святослава Лукіянович, ред. Іван Кедрин, Зоя Лісовська, ред. Богдан Кравців і Юрій Богачевський.

В понеділок 17 серпня ц. р. відвідала редакцію „Свободи" відома на европейському терені українська малярка Зоя Лісовська - Нижанковська, яка з початком цього місяця прибула до ЗДА із Женеви в Швайцарії, де вона перебуває постійно разом із своїм чоловіком — оперовим співаком Олегом Нижанковським. Українська громада Ню Йорку й Торонта матиме змогу познайомитися з її оригінальною творчістю на виставках, що будуть влаштовані в днях 30 серпня до 14 вересня в ґалерії „Ми і Світ" Миколи Колянківського в Торонті, Канада, і потім 20 вересня ц. р. в Літературно - Мистецькому Клюбі в Ню Йорку, на яких буде показано понад сорок її олійних образів і ґвашів. Зоя Лісовська, народжена 1927 р. у Львові, є донькою відомого українського графіка і маляра Роберта Лісовського і композитора й музиколога Стефанії Туркевич. Мистецьку освіту здобувала в академії мистецтв у Відні і продовжувала свої студії в Лондоні і згодом у Римі. Брала участь в численних мистецьких виставках, здобуваючи багато признання і нагород. Її індивідуальні виставки відбулися 1957 р. у Мюнхені, в 1960 у Женеві і 1961 р. в Ріо де Жанейро в Бразилії. Відвідала редакцію „Свободи" Зоя Лісовська в супроводі своєї сестри Святослави Лукіянович, маляра Зиновія Онишкевича та оперового співака Юрія Богачевського.

Ладж з'ясовує у Парижі і Брюсселі позиції ЗДА у Південній Азії

Париж. — Генрі Кебот Ладж, який був американським амбасадором у Південному В'єтнамі аж до 28 червня, коли-то він зрікся того становища, щоб зактивізуватись у Республіканській партії у зв'язку з виборами, перевів в минулий понеділок 17 серпня одну годину на розмові з діючим французьким міністром закордонних справ, Люї Жоксом. Ладж з'ясував американське становище у відношенні до комуністичної партизанської агресії в Південному В'єтнамі та Ляосі, а французький міністер пояснював становище президента Шарля де Ґолля, потверджене на недавній пресовій конференції та після останнього засідання французької ради міністрів. Французький президент де Ґолль обстоює думку, що Південну Азію треба „зневтралізувати" та поручає вже тепер відкликання з Південного В'єтнаму американських військових частин і переведення нової 14-членної міжнародної конференції в справі В'єтнаму, Ляосу і Камбоджі. ЗДА рішуче противляться тому, вважаючи, що воно в недалекій майбутності дало б у практиці повне скомунізування Південної Азії. Ладж звітував теж про ситуацію в Південній Азії, зокрема у В'єтнамі, на тайному засіданні Ради НАТО. З Парижу він виїхав в цій самій місії до Брюсселю.

Конґо звернулось до 5-ох африканських країн за військовою допомогою

Леопольдвіль. — Конґолійський прем'єр Мойсе Чомбе звернувся до Сенеґалю, Ліберії, Ніґерії, Етіопії і Малаґасі з просьбою, щоб вони прислали свої війська для здавлення комуністичного повстанськопартизанського руху в східній частині Конґа. Чомбе заявив раніше, що він не проситиме африканських країн за допомогу, закинувши їм вороже становище у відношенні до Конґа; насправді різні африканські країни, головно „ліві", як Ґана, Ґвінея чи Об'єднана Арабська Республіка, були проти особи Мойсе Чомбе, як президента провінції Катанґи, де він йшов рука-в-руку з тамошніми бельгійськими промисловцями. Однак асистент державного секретаря для африканських справ, Дж. Меннен Вільямс, який у цьому тижні нараджувався з Мойсе Чомбе, переконав його, що війну проти конґолійських партизанів треба зробити панафриканською справою, бо в противному випадку допомога виключно тільки збоку Америки й европейських країн спричинить нові атаки африканських націоналістів проти конґолійського уряду. Зате ЗДА пічли назустріч просьбі Мойсе Чомбе й вислали йому кілька (ближче неозначене число) легких бомбовиків типу Б-26 К.

Меннен Вільям відбув зустріч з українцями Дітройту

Дітройт Міш. (О. М.) — В неділю, 9-го серпня 1964, асистент державного секретаря для африканських справ, кол. губернатор Мишиґену Г. Меннен Вілліямс, запросив членів Демократичної партії, громадян українського походження, до своєї віллі в Ґрос Пойнт, біля Дітройту, для товариської зустрічі. В просторих приміщеннях віллі п. Вілліямс разом з дружиною вітали українських гостей, між якими можна було завважити крім американських гостей: адв. Івана Панчука, довголітнього провідника української демократичної групи, адв. Степана Луцького-теперішнього представника укр. демократичної групи на Стейт Мишиґен, прокуратора Ст. Данилишина, адв., д-ра Д. Квітковського, д-ра В. Шкудора, пп. В. Довґаня, С. Віхара, І. Ломаку та ін. Українську пресу заступав д-р Ол. Марітчак. Велика частина гостей явилася з дружинами. Після прийняття асистент Г. М. Вілліямс привітав гостей та запросив до слова адв. І. Панчука, який у своїй промові подав оцінку теперішнього міжнародного положення та пояснив важливі події з загального американського та українського життя у цьому знаменному році святкування 150-річчя з дня народження Тараса Шевченка. Після адв. І. Панчука промовив конґресмен Ніл Стеблер, тепер кандидат на губернатора стейту Мишиґен від демократичної партії. Конґресмен Стеблер з'ясував свою програму в разі вибору його на губернатора. Справи української спільноти в ЗДА та плятформу демократичної партії, зокрема справу поневолених Москвою народів у тій пляформі, з нагоди недалекої конвенції Демократичної партії, обговорював ряд наступних промовців: адв. Луцький, д-р Квітковський, пп. Віхар, Довґань і д-р Шкудор. На уваги і запити промовців відповідав конґресмен Н. Стеблер. На кінець господар Г. М. Вілліямс подякував гостям за прибуття й інтересну дискусію.

В найближчу суботу на Союзівці буде „Живий Лис Микита"

Едвард Козак

Союзівка. — В суботу, 22-го серпня відбудеться тут оригінальна і єдина в своєму роді імпреза: „Живий Лис Микита,, — літературно-сатирична „жива газета", написана й відтворена на естраді редакційним колективом гумористичного журналу „Лис Микита" під кер. його головного редактора Едварда Козака - ЕКА. Гості й відвідувачі вакаційної оселі „Союзівка" перші матимуть нагоду побачити, як пишеться й ілюструється журнал „Лис Микита" від першої, титульної сторінки аж до останньої, з оголошеннями і пресовим фондом. Вперше побачать Гриця Зозулю в його власній, непідробленій особі, побачать живого „Бабая", „Папая", „Ікера" і „Сороку на плоті". Звичайно, це спеціяльне число „Лиса" не обійдеться без Миколи Понеділка! Найбільшою атракцією „живої газети" буде безумовно сам її редактор Еко Козак, який на очах публіки ілюструватиме дотепними карикатурами свій журнал, — цим разом не на папері, а на сцені. Тексти журналу — фейлетони, вірші-жарти, будуть чергуватися з веселими куплетами у виконанні вокального квартету Союзівки під керівництвом маестра Ів. Задорожного. Фортепіяновий супровід імпрези в руках Володимира Гентиша, радіофонізація, світло, сценічні ефекти п. М. Берізки.

ГРЕЦІЯ ВІДКЛИКАЄ СВОЇ ВІЙСЬКА З НАТО ДЛЯ ОБОРОНИ КІПРУ

Атени. — Грецький уряд рішив, після кількагодинної наради Найвищої Оборонної Ради, відкликати з Північно-атлантійського Союзу (НАТО) частину своїх, приділених туди, суходільних, морських і летунських сил, щоб могти прийти з ними з допомогою Кіпрові у випадку заатакування Кіпру Туреччиною. Греція повідомила про це головного команданта збройних сил НАТО, генерала Лаймена Лемніцера у Парижі, наслідуючи Туреччину, яка таке саме зробила 8 серпня ц. р., відкликавши з НАТО літаки, що ними збомбардувала Кіпр. На тому засіданні Головної Оборонної Ради Греції був приявний також кіпрсько-грецький міністер закордонних справ Спірос Кіпріяну. Грецький прем'єр Георг Папандреу буцім-то запевнив Кіпріяну, що Греція поспішить Кіпрові з допомогою всіма своїми збройними силами, якщо турки заатакували б Кіпр, а покищо на Кіпрі Греція триматиме частину свого летунства для оборони Кіпру проти можливої нової турецької летунської атаки. Однак грецький прем'єр буцім-то вистосував на адресу кіпрсько-грецького президента Макаріоса пересторогу, щоб той був обережніший з закликуванням Совєтів на допомогу; наверх Папандреу похвалив заяву Хрущова, що СССР боронитиме незалежність Кіпру, як „поважний причинок до збереження миру". Зате Британія звернула Совєтському Союзові окремою нотою увагу, щоб СССР не підсилював і не ятрив кіпрського конфлікту, полагодою якого займаються, згідно з постановою Ради Безпеки ОН, Об'єднані Нації. Переговори з усіма заінтересованими сторонами про мирну розв'язку кіпрської проблеми зазнали поважного удару, коли в минулу неділю несподівано важко захворів мировий посередник ОН для Кіпру, фінський дипломат Сакарі Туоміоя, який урядував в Женеві. Він дістав удар мізку і його оперували. Гадають, що на його місце буде призначений колишній еквадорський президент Ґальо Пляза Ляссо, дармащо Туреччина раніше застереглась була проти його кандидатури, висловивши переконання, що таким мировим посередником повинен бути якийсь европейський дипломат. Ґальо Пляза Ляссо тепер знову перебуває чи-то в Женеві, чи на Близькому Сході у зв'язку з кіпрською проблемою. Кіпрсько-грецький президент заявив, що Кіпр не визнає ніякої розв'язки, яка буде прийнята без безпосередньої участи і згоди Кіпру. Ця заява стосується можливої безпосередньої участи Туреччини і Греції, які буцім-то виявляють більшу схильність полаґодити кіпрську проблему на базі компромісу, ані ж названий кіпрсько - грецький президент. За західніми коментарями, у випадку, коли б Греція і Туреччина погодилася щодо такого пляну розв'язки кіпрської проблеми, що його відкинув би Макаріос, Греція мала б старатися за зміну політичного проводу на Кіпрі, що теж не було б легкою справою.

У вересні відбудеться новий арабський з'їзд „на вершинах"

Каїро. — До президента Об'єднаної Арабської Республіки Ґамаля Абдель Нассера прибув з однотижневими відвідинами Йорданський король Гуссейн. Ці відвідини означено як „приватні", тому не було привичних церемоній на летовищі. Головною справою, що цікавить двох названих арабських володарів є новий з'їзд арабських президентів і монархів, що відбудеться 5 вересня в Александрії. Найбільше спірною проблемою в арабському світі є від 1962 року Ємен: Нассер активно підтримав тамошню ліву революцію проти короля (імама) Мохаммеда аль-Бадра і допоміг своїм військом здавити спротив монархістів та встановити там республіку з слухняним Нассерові правлінням. Монархістів підтримував і подекуди далі підтримує король Савді Арабії Савд і його брат, наступник престолу та прем'єр, Фейзал. Йорданський король грає ролю посередника і пропонує, щоб 30.000 єгипетського війська, яке по нинішній день, всупереч обіцянкам і заявам Нассера, перебуває в Ємені, і заступити мішаним військом з різних арабських країн, — тоді Савді Арабія нібито погоджується визнати новий режим в Ємені.

Оо. Василіяни відкрили нові школи в Арґентині

Буенос Айрес. (сдо). — Цього року оо. Василіяни відкрили в Апостолес, в Арґентині, народню школу від 1 до 6-ої кляси. Крім того, відкрито 1-шу клясу середньої школи, т. зв. бачілерат, навчання в якій триватиме 5 років. Число дітей в народній школі становить 160, а в бачілерати — 26. Ці обидві школи призначені тільки для хлопців. У бачілерати, крім світських професорів, навчають оо. Василіяни: о. д-р В. Ковалик, який є одночасно директором школи, о. П. Нюнька та о. Д. Кацук.

Відомий український актор Василь Шуст виступить сьогодні на телевізії

Ню Йорк. — Відомий український актор Василь Шуст, один з добрих декляматорів творів Т. Шевченка, виконавець ролей у Шекспірівському Театрі в Центральному Парку Ню Йорку, — виступить двічі на телевізії в програмі, присвяченій великому американському поетові Волтові Вітманові. Серія присвячених йому програм зветься „Ніч і ранок Волтера Вітмана". Кожна програма триватиме одну годину. Василь Шуст декламуватиме уривки з творів Вітмана. Перший його виступ відбудеться у середу 19 серпня, о год. 9 вечора, другий також о годині 9 вечора у неділю 23 серпня, через WNEW-TV, канал 5-ий.

У СВІТІ

● **Пані Джаклін Кеннеді,** вдова по убитому Президенті, перевела літні ферії, їдучи кораблем по Адрійському і Середземному морях. Вона подякувала листовно югославському президентові Тітові за прихильне ставлення властей і населення Дальматійського побережжя. З Неаполю полетіла літаком до Риму. Пані Кеннеді скоротила свою подорож внаслідку смерти бабуні померлого Президента, пані Фіцджералд.

● **У Відні два американські** студенти зголосили скаргу, що 4 віденські поліціянти арештували їх і важко побили вночі під час минулорічного Різдва, коли вони — протизаконно — хотіли на віддаленому передмісті присістися до одного з переїжджаючих авт. Дирекція поліції наказала вишукувати 16 поліціянтів, які в тій ділянці робили в ту ніч службу, й два ряди і студенти пізнали тих, що їх побили.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by Ukrainian National Association, Inc., 81-83 Grand Street, Jersey City, N.J. 07303
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provide for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Subscription Rates: One year $12.00; six months $6.25; three months $3.25.—Jersey City & Foreign Rates: One year $14.00; six months $7.50; three months $4.00. For UNA members monthly 65¢.
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J. 07303

Перед конвенцією демократів

У найближчий понеділок 24-го серпня ц. р. починається в Атлантик Сіти передвиборча конвенція Демократичної партії. Делегати, які поїдуть туди, не матимуть тієї проблеми, що її мали делегати на конвенції Республіканської партії в Сан Франсіско, — проблеми кандидата на президента, бо єдиним кандидатом, що буде обраний відразу, є президент Линдон Б. Джансон. Більше турботи з особою кандидата на віце - президента. Але це, так би мовити, персональний клопіт президента Джансона, який має запропонувати відповідну людину.

Головною турботою Демократичної партії є загострені внутрішні розбіжності довкола расової проблеми. Закон про громадянські права не вплинув на злагіднення атмосфери між білими і чорними громадянами країни. Навпаки, посилились муринські демонстрації і просто вуличні авантюри в різних частинах Америки, включно з Ню Йорком, Шикаґо і рядом малих міст у різних стейтах. Виналідок цього настрої поважної частини білих мешканців у південних стейтах, неприхильних муринам, частинно перекинулись і на північ, при чому вимоги муринських організацій щодо примусового приймання муринів на працю у фабриках та щодо скасування принципу так званих сусідських шкіл у користь расово мішаних шкіл — насторожують білих робітників і білих батьків. Другою проблемою внутрішнього характеру, що спричиняє суперечки між демократами, це роблений Урядові закид щодо поширювання прерогатив центральної федеральної влади із шкодою для автономізму стейтів і громад. А втім, найголовнішою, центральною проблемою у найближчих виборах буде закордонна політика Америки, і тому поважним завданням конвенції Демократичної партії буде сформулювати в партійній плятформі виразне відношення до різних засадничих питань.

Цього тижня відбуваються вже наради партійної Комісії Плятформи. Треба припускати, що вона візьме на увагу головний закордонно - політичний закид, зголошуваний на адресу демократичного Уряду: що у своїй „співіснувальній" політиці цей Уряд нехтує почуваннями й інтересами тих національних груп американського громадянства, які духово тісно пов'язані із Східньою і Середньою Европою, що впала жертвою російсько - комуністичного імперіялізму. Відомо, що деякі демократичні сенатори й конгресмени перестерегли президента Джансона, що відновлення в плятформі Республіканської партії давнього гасла „політики визволення", у відрізненні від „політики стримування", може приєднати республіканцям симпатії деяких національних груп. Зокрема, дуже нещасливими були вислови речників Державного Департаменту при різних нагодах — в справі проєкту створення постійної конґресової Підкомісії для поневолених народів, у зв'язку з відкриттям пам'ятника Шевченкові і про „інтеґральну приналежність" різних підбитих москалями країн до Росії, чи пак до Совєтського Союзу.

Відома річ, що плятформи американських партій не завжди і не обов'язково покриваються з пізнішою їхньою практичною політикою, коли вони приходять до влади. Але включення у партійну плятформу таких питань, як активна протикомуністична політика на міжнародному форумі та висловлення зрозуміння для визвольних змагань поневолених большевиками народів стверджували б визнавання принципу, що мир не може базуватися на компромісах з найбільшим сучасним поневолювачем і що світ не може бути наполовину вільним і наполовину поневоленим. Це стверджувало б, що Америка усвідомлює існування совєтської колоніяльної імперії і не має заміру скріплювати її коштом десятків народів.

„Науковий атеїзм"

„Релігія в нашій країні — ідейний противник, який відверто проповідує ідеологію, чужу науці і комуністичному світоглядові, що завдає шкоди нашому суспільству", — написано в квітневому числі „Соціялістичної Культури". А в київській „Молоді України" з 4-го серпня — важливе свідчення: „Тим більше дивно, що двотисячний колектив не може справитися з двома баптистами", — на шахті „Чекіст" ч. 10, в Донбасі.

Ідеологи комуністичного руху Маркс і Енгельс назвали релігію „опіюмом для народу". Стовідсотковий комуніст чи комсомолець повинен бути безвірником. На антирелігійну аґітацію і пропаґанду совєтська влада видає річно велетенські кошти. У складі товариства „Знання", що заступило Спілку Войовничих Безвірників, працюють десятки тисяч пропаґандистів по всіх республіках СССР. Держава видає різними мовами, мільйоновими накладами, антирелігійну літературу та періодичні видання. Сатиричні журнали переповнені „жартами" й насмішками над священослужителями і вірними. І, не зважаючи на всі ці заходи — дві тисячі шахтарів не можуть „справитися" з двома баптистами. Трапляються випадки, що навіть комсомольці йдуть сповідатися в церкву, а потім там же беруть шлюб. Совєтська преса наводить чимало фактів, що до церков ходять діти, які це приховують і не хочуть розповісти вчителям, хто саме намовляє їх ходити на Богослуження. Червневий Пленум ЦК компартії в Москві спеціяльним зверненням закликав партійців „розгорнути наступ на всіх ділянках ідеологічного фронту", маючи на увазі т. зв. „прояви буржуазного націоналізму" та релігію. У відповідь на заклик — партійці посилили наступ. „Радянська Україна" з 11-го червня повідомляла, що, наприклад, „на підприємствах, у палацах культури, у робітничих гуртожитках міста Кривого Рогу організовано цикли лекцій з наукового атеїзму... Створено спеціяльний цикл лекцій „Молоді про релігію" та два цикли для місцевого радіомовлення... З лекціями виступають викладачі вузів, інженерно - технічні працівники, вчителі шкіл, лікарі"... Цікаво відмітити, що для молоді творять особливі цикли антирелігійних лекцій. Нічого не твориться без потреби, навіть у СССР, і тому лекції для молоді — особливо промовисті.

Хрущов має поважну причину гніватись на свого вчителя і попередника Сталіна за офіційний дозвіл на існування Московської Православної Церкви. В часі війни, загрозливої для компартії й самого існування совєтської імперії, контрольована Кремлем Церква була Сталінові потрібна. Тепер ЦК не зацікавлений у патріотичних проповідях, включно з вихвалюванням компартії, з амвонів. Що більше: маси людей, не згідних з тим, щоб компартія контролювала Церкву, кинулися переходити до різних релігійних сект — баптистів, чолобитників та ін. Такі секти випадають з-під безпосередньої контролі спеціяльного комітету в справах Церкви в СССР. Великі податки на священослужителів і Храми Божі не залякують вірних, які копійку до копійки складають, щоб заплатити ще й ще один податок. Влада примусово зачинила чимало церков, мовляв, то вже старі будівлі, можуть завалитися. Києво - Печерську Лавру перетворили на „історичний заповідник", вигнавши звідти ченців. Та всі злочини супроти „забезпеченого" совєтською конституцією права людини на віру — розбиваються об могутній знак християнства, як розбивалися вони ще в часах переслідування первісних християн. Комуністи, програючи на економічному фронті, програють і на ідеологічному. Це знову підтверджує, що „сліпа догма", як назвав комуністичне вчення Папа Павло VI, — зайшла у сліпий кут.

Є. Онацький

НЕ КУХОННИЙ ГАЗ, А БОМБИ

Одного липневого ранку жахливий вибух в Резиденціяльному готелі на вулиці Позадас у Буенос Айресі, недалеко залізничного двірця Ретіро, обернув цей восьмиповерховий будинок на купу каміння. Часописи вмістили стереотипне пояснення: „Вибух газу в котрійсь із кухонь будинку, внаслідок неуважности або недбальства"...

Коли почали розкопувати ті руїни, знайшли десять трупів мешканців будинку, жертв вибуху, з трилітньою дитиною, що викликали загальний жаль і зворушення. Та одночасно знайшли і... бомби. Багато бомб. Та й не тільки бомби, а й зброю. Цілий арсенал зброї в житловому будинку, в самому центрі міста. Ця знахідка перетворила жаль і зворушення в загальне обурення. Були тут і кулемети, і рушниці, і пістолі, і вибуховий матеріял включно із динамітом. Крім того знайдено величезну кількість комуністичної пропаґандивної літератури, пофальшовані пашпорти і — на що звернено спеціяльно увагу — чимало мап і топографічних плянів Буенос Айресу із зазначенням стратегічних пунктів.

Поліція розпочала енергійне слідство, внаслідок якого шеф федеральної поліції, скликавши пресову конференцію, подав загального відома, що вибух на вулиці Позадас виявив існування небезпечної комуністичної клітини, зв'язаної з іншими такими клітинами, які мали підготовити різні терористичні акти та збройні виступи з метою викликати анархію в країні, а потім захопити владу.

Тримала ця клітина зв'язок із відділами партизанів, викритими жандармерією в північних провінціях Хуґуа, Сальти і Кордоби. Виявилося, що ці партизанські відділи не були виявом діяльности кількох сотень студентської молоді, нетерплячої в своїх жаданнях створити „кращий" суспільний лад, а були створені згідно з систематично опрацьованим пляном, керованим ззовні, і що шляхом контрабанди постачалася уся зброя, пропаґандивна література і гроші. Уряд Арґентини глибоко помилявся, приписуючи цей підривний комуністичний рух тільки ідейним настроям нечисленної студентської розаґітованої молоді, яку легко прикликати до порядку. Тут треба далеко уважніше приглянутися до справи, що виявляється далеко небезпечнішою, ніж вважали, і зв'язаною безпосередньо з тою підривною акцією, що її провадить Кастро з комуністичної Куби.

Ревеляції слідства щодо вибуху на вулиці Позадас сильно збентежили арґентинську громадську думку. Міністер оборони заявив, що всі збройні сили країни готові здушити всяку спробу заворушень, особливо ж таких, у яких виявиться комуністичний імперіялізм. Але кілька днів перед тим міністер війни, промовляючи з нагоди святкування 26-ої річниці створення жандармерії, ствердив, що справжня безпека країни залежить не тільки від збройних сил, але й від співпраці всіх громадян. Він пояснив, що на розгляді Конґресу знаходяться тепер т. зв. репресивні декрети попередніх урядів та реформа карного кодексу. Отже належить тепер законодавцям виявити почуття своєї відповідальности перед країною з огляду на всі оті недавні відкриття небезпечної акції терористичних комуністичних клітин та партизанських відділів. Вони, ці законодавці, повинні дати державі правні засоби для того, щоб діяти успішно і енергійно там, де виявляються подібні факти.

Цими словами міністер війни зінтерпретував почуття і неспокій величезної більшости арґентинської суспільности, яка відчуває і знає недоліки демократичної системи, але не має жадної охоти міняти її на систему тоталітарної диктатури, вважаючи, що ті недоліки демократії можна і треба усувати, уникаючи збройних виступів. Для поборення підривної акції комуністичних елементів повинні діяти в рамках конституції суди, чи трибунали. Але саме тут і виявляється відсталість теперішньої арґентинської демократії від сучасних форм політичної боротьби: нема законів, на які демократія могла б спертися у власній обороні. Теперішні суди мусять обмежуватися застосовуванням застарілих законів, які не передбачали важких злочинів супроти суспільства і держави, внаслідок чого, коли злочинців викривають і арештовують, їм припадають кари такі незначні, що злочинці фактично залишаються непокарані. Це, як висловився один із арґентинських публіцистів, такий стан, що при ньому банді вбивників, які єднаються, щоб поповнювати свої злочини, скеровані проти життя громадян та безпеки держави, дають присуди ніби за потоптання квітів.

Демократія мусить мати закони в обороні конституційного ладу та безпеки життя своїх громадян, що нараз, як та мати з дитиною, падають безневинними жертвами різних безвідповідальних людців.

Палата Репрезентантів вимагає покарати СССР за неплачення вкладок до ОН

Вашинґтон. — На своєму засіданні в дні 17-го серпня ц. р. Палата Репрезентантів 351 голосом проти 0 схвалила резолюцію з вимогою, щоб президент Джансон започаткував заходи з метою позбавлення Совєтського Союзу й інших 14 держав, які не сплачують своїх членських вкладок до Об'єднаних Націй, права голосування в ОН, аж до часу, поки вони не заплатять цих вкладок. Резолюцію Конґресу передано до Сенату, де вона буде напевно також негайно затверджена і переслана Президентові. Акцію в справі ухвалення цієї резолюції започаткувала за підтримкою державного секретаря Діна Раска демократична конґресменка п-і Една Ф. Келлі з Брукліну, членкиня палатної комісії для закордонних справ.

Мирон Б. Куропась

ДЕ НАША МОЛОДЬ?

(Відповідь і заклик до дискусії)

(1)

„Де наша молодь?" Підете на якесь українське засідання, збори чи іншу українську імпрезу і, скорше чи пізніше, обов'язково хтось поставить таке питання. Воно не нове. Українці вже від довшого часу висувають це питання: де сягає моя пам'ять, я завжди його чув, але досі ми не маємо на нього відповіді. Чому? А тому, що це питання не є відповідне. Ми ж знаємо, де знаходиться наша молодь. Вона — в кіно, на пляжі, на забаві, в театрі, на спортових змаганнях, на автомобільних перегонах, у своїх приятелів, на побаченні або вдома оглядає телевізійну програму, вона розважається або, як кажуть у нашому жарґоні „охолоджується". Якщо ми це знаємо, тоді чому рік-річно повторюємо, здавалося б, таке неістотне питання? Чи ми сподіваємося отримати відповідь? Ледве. Я підозріваю, що ми ставимо це питання лише тому, що — поставивши його — нам здається ми виконали якийсь на нас покладений моральний обов'язок. Все таки — переконуємо себе — ми займаємося нашою молоддю, хочемо знати, де вона є.

На невідповідні питання годі дати правильну відповідь. Науковці вчать нас, що поступ залежить від дослідження, а корисне дослідження залежить від формування розумних питань. Ми отримуємо так багато різних відповідей на наші проблеми тільки тому, що ставимо багато відмінних питань.

Чому тоді ми маємо запитувати? Бо, згідно з моїм судженням, ми маємо діло з трьома головними питаннями:

— Чого ми в дійсності вимагаємо від нашої молоді?

— Беручи до уваги часи й оточення, в якому живемо, що ми можемо на практиці очікувати від неї?

— Що нам треба робити, щоб наша молодь могла оправдати наші сподівання?

Тут насамперед треба усвідомити, що, ставлячи ці три питання, ми до деякої міри пересунули наголос проблеми. З безпідставного питання „Де наша молодь" виходить, що сама вона несе відповідальність за своє українство. Однак, ставлячи ці три питання, ми пересунули відповідальність за це на тих, до яких вона належить...

Чого ми вимагаємо?

Це важливе, а заразом важке питання. Наперед треба відповісти на багато інших питань, найважливіші з яких наступні:

— Чи ми бажаємо, щоб наші молоді люди уважали себе за українців, які живуть в Америці й Канаді, чи щоб вони уважали себе за американців і канадійців українського походження?

— Чи ми бажаємо, щоб вони приготовлялися до життя у майбутній вільній Україні, чи щоб вони відігравали активну й повну ролю в усьому, чого від них вимагається, як від американців чи канадійців?

Наша молодь не може виконати і одного і другого. Хочемо ми цього чи ні, поміж англо - саксонським і українським світами існують великі різниці вартостей. Хоча ці різниці не є вирішальними, проте спроба погодити їх між собою часто приводить до т. зв. „окраїнного життя". Як пише проф. Павло Юзик: „Такі люди, що не можуть погодитися з культурою своїх батьків, до якої вони втратили пошану, дуже часто попадають у моральну анархію. Вони дуже часто витворюють у собі комплекс меншовартости і антисоціяльне наставлення.. Втрата ряду вартостей, які не заступлено іншими вартостями, приводить до деморалізації одиниці і деморалізації у громадах[1]".

Відповідь на питання „чого ми вимагаємо" зводиться рівночасно до питання „чому". Тут ми мусимо дуже ясно уявити суть справи. Якщо ми вимагаємо від молоді, щоб вона вивчила історію України, добре говорила по-українському, без труду читала українських клясиків і брала активну участь в українському громадському житті, тоді ми мусимо їй вияснити, чому ми цього вимагаємо. Бо „я так кажу" чи „це твій моральний обов'язок відносно України" — можуть мати успіх для дітей у віці до 14 років. Але опісля наша молодь вимагає поважнішого арґументу, ніж патріотичні фрази з минулої ери. „За славу України" не має найменшого значення для молоді, якщо вона не бачить зв'язку поміж славою України і тим, чого ми від неї вимагаємо. Вона починає сумніватися, чи взагалі ходження на українські концерти, українські збори, українські пікніки та дефіляди в уніформах принесе якусь користь для України.

Цікаво знати, скільки членів нашої старшої ґенерації захопилося б українським націоналістичним рухом, якби їм відмовлено було права доступу до зброї чи підпільної клітини, а зате було сказано, що їхня робота має складатися з ходження на академії, де громадянин старший за них на яких сорок років у поті чола розробляв би довжелезну дисертацію на тему важливости акції!

Чого ми на практиці можемо очікувати?

Це питання є найважливішим, бо на основі його ми будемо базувати плян нашої дії. Щоб прийти до розумного висновку, мусимо розібрати кілька фактів.

У першу чергу нам треба здати собі справу з того, що наша молодь живе в Північній Америці, у суспільстві, яке можна коротко описати так:

— Багате — хоч президент Джансон тепер підняв „боротьбу з убогістю". Північна Америка є найбагатшим і найбільш матеріяльно забезпеченим континентом з цілої історії світу. Хоч багатство само по собі є позитивним явищем, воно рівночасно має неґативний аспект — воно кладе вагу на систему вартостей з матеріялістичною орієнтацією. Базуючися на нашій популярній літературі, більшість північних американців можна уважати за таких, які „вганяють за становищами", „стараються піднятися на вершок піраміди", які живуть в „огопеному суспільстві", що на нього найбільший вплив мають „приховані умовлювачі" і „порушники особистої власности".

[1] Yuzyk, Paul, **The Ukrainians in Manitoba: A Social History,** University of Toronto Press, Toronto, 1953, p. 208.

НА ТЕМИ ДНЯ

Телевізійний фільм Who Goes There?

4-го серпня о 10-ій годині вечора через 4-ий телевізійний канал показували документальний фільм „Хто там іде?" продукції Роберта Нордшілда; написав сценарій і коментує фільм журналіст — Роберт Абернеті.

Вітаючи показ кінодокументу із серії „Абетка комунізму", не можемо не спинитися на питанні мимовільної чи навмисної національної дискримінації в ньому. Важко припустити, щоб ерудитний і послідовний автор цього кінодокументу, добрий знавець марксистського вчення, ленінщини, сталінщини й хрущовщини, які так влучно характеризував у коментарі, — п. Абернеті не знав, що на світі ще ніколи не було понад 200 мільйонів росіян. Дивимося на світлини Маркса й Енгельса — „зачинателів" комуністичного лиха, на живі документальні кінокадри з Миколою II, Леніним, Троцьким, збройною боротьбою червоних матросів у Петрограді; на українські білені хатки і зелені білоруські села, на голодних українських дітей у 1921-му році, яким роздають їжу члени американської місії... — а чуємо увесь час „Раша" та „рашен піпл". Бачимо Сталіна і його „соратників", бачимо Дніпрельстан, а потім — розкуркулених українців, коли їх женуть до потяга на заслання... і чуємо про Росію. Лише коли справа дійшла до Хрущова, диктор згадав, що він був „керівником України". І ні слова про інші народи, національно-визвольну боротьбу яких проти комуністичної Росії у 1917-20 роках диктор назвав „громадською війною" росіян у Росії...

Обдуманий, цікавий і добре змонтований антикомуністичний фільм, з підкресленням російського імперіялізму, як світової загрози, — втрачає половину вартости, бо говорить лише половину правди. Студію CBC, що випустила цей одногодинний фільм ще у у 1963 р. та його авторів і досі, напевно, ніхто не поінформував про його великий недолік. А минуло вже досить часу, бо вперше „Хто там іде?" показано ще в березні минулого року.

Вважаємо, що дуже добрим і необхідним почином було б створення при наших молодечих організаціях, включно із студентськими, Українських Контрольних Точок, які негайно реаґували б листами, відповідними вістками в нашій та американській пресі на такі непорозуміння. Є їх ще й досі дуже багато. Послідовно ліквідувати їх — значить працювати в ім'я правди.

(лп)

М. Л-а

МИХАЙЛО КОЦЮБИНСЬКИЙ

(100-річчя з дня його народження)

[illegible]

Коли поглянемо на дати народження й смерти Михайла Коцюбинського, не можемо не звернути уваги на одне маркантне явище, на яке так часто натрапляємо, вивчаючи біографії наших видатних людей: на короткий вік письменника. Адже ж Коцюбинський не дожив навіть до 50-ох років! Життя його обірвалося на 49-му році, саме тоді, коли талант його доходив до вершин. Цей і йому подібні випадки завдали українській літературі поважних втрат. Багато українських поетів і письменників могли жити куди довше в сприятливих умовах.

Михайло Коцюбинський прийшов на світ 17-го (5-го за ст. ст.) вересня 1864 року в Винниці на Поділлі. Батько його, теж Михайло, був урядовцем. Родина Коцюбинських, як зазначає сам письменник у листі до Михайла Почульського з 30 листопада 1905 р., походила з давнього боярського роду. Мати Лікерія (дівоче прізвище — Абаза) була другою жінкою Михайла Коцюбинського старшого. Її мати не хотіла, щоб вона виходила заміж за вдівця, у якого було двоє дітей з першого подружжя. Лікерія не послухалась і пішла за голосом серця. В автобіографічних листах, що їх Михайло Коцюбинський писав пізніше на прохання видавців його творів, так схарактеризував він своїх батьків:

„Батько мій був сангвінік, з вічними фантазіями, які ніколи не здійснялися, запальний, але добрий чоловік. Мати з більш сталим характером, з складною, тонкою і глибокою душевною організацією, добра, незвичайно люблича, здатна на самопожертву, особливо для мене, якого дуже любить. Має добрий смак, благородні погляди, любить літературу і штуку, поглядів поступових. Я ріс під впливом матері, до якої завжди був ближчим, ніж до батька. Всі кажуть, що ми подібні до себе не тільки з обличчя, але й характером і уподобаннями".

(З листа до Михайла Мочульського з 28 січня 1906 р.)

У 1874-му році батько Михайла Коцюбинського втратив посаду в Винниці і мусів переїхати до Бару на Могилівщині. В Барі Михайло Коцюбинський у шкільному році 1875-76 вступив до 3-ої кляси, одержавши перед тим відповідну підготову від приватного учителя.

Коцюбинський розпочав свою формальну шкільну освіту в дуже несприятливий для України час, бо саме в 1876-му році вийшов т. зв. „Емський указ", на підставі якого — між іншим — поусувано з шкільних бібліотек книжки, друковані українською мовою. Шкільна влада доручила директорам шкіл сконфіскувати в учнів навіть приватні українські книжки.

До Барської школи Коцюбинський довго не ходив. Навесні 1876 року переїхав він до Шаргородської бурси і приблизно на той час припадає процес національного усвідомлення. В листі, якого написав Коцюбинський 1-го грудня 1902 року до видавництва „Вік", читаємо:

„Дома у нас, хоч любили все українське, проте мова була російська, і я, хоч чув од челяді українську мову, говорив лише по-російськи. Занедужавши на 9-му році на запалення в легенях, я у гарячці почав говорити по-українськи, чим немало здивував батьків. Потому, коли я видужав, часті розмови про цей факт розбудили в мені інтерес до українського слова, і вже в 9-10 літ, пам'ятаю, складав я українські пісні на взірець народних. Взагалі — любов до літератури у мене розвинулася доволі рано, бо вже на 12 році я писав велику повість з фінського життя (по-російськи, правда). На 13-му році я випадково дістав кілька томів „Основи". Оповідання Марка Вовчка, а потому „Кобзар" уже безповоротно направили мене на свідомий український шлях".

В іншому листі дає він ще такі пояснення відносно свого національного усвідомлення:

„Хоч у нашій родині все жили українські традиції, то національна свідомість прийшла до мене на 12-му році життя. Сталося це так: коли я скінчив 11 літ, я сильно закохався в 16-літню дівчину. Щоб бути гідним своєї коханої, яка не дуже звертала увагу на адорацію дитини, я поклав собі зробитися великою людиною і накинувся на книжки. Серед тих авторів, яких я ковтав десятками, найбільше враження зробив на мене Марко Вовчок, а потому Шевченко. Вже тоді почав я складати вірші і писати повісті".

(З листа до Мих. Мочульського з 30 листопада 1905)

По закінченні Шаргородської школи Коцюбинський вступив до духовної семінарії в Кам'янці Подільському, але скоро мусів припинити студії. В березні 1881 року вбито царя Олександра II. На це вбивство царський уряд відповів жорстоким терором. Почалися масові арешти, посилився нагляд за шкільною молоддю. Підозрілих студентів викидали з університетів. А що Коцюбинський перед приходом до семінарії включився вже в громадську працю, то — очевидно — попав і він у ряди підозрілих. В той час батько Михайла Коцюбинського працював в Станиславчику.

Безпосередньою причиною, що Коцюбинський мусів покинути духовну семінарію, була така подія. В березні 1882 року, в першу річницю смерти царя Олександра, кам'янецькі семінаристи влаштували таємні збори, на яких виголошували патріотичні промови і співали патріотичних пісень. Ці збори поліція розкрила. Хоч Коцюбинський був тоді у батьків в Станиславчику, все одно і він поніс консеквенції.

„Провина" сина потягнула за собою репресії на батька: його звільнено з праці. Це ще більше загострило трагедію в родині Коцюбинських, бо незадовго перед тим мати втратила зір. Коцюбинські покинули Станиславчик і переїхали до Винниці. Тяжко переживаючи безробіття, батько залишає родину і переїжджає до Тростянця, де, розпившися, незабаром кінчає життя. Всі турботи і відповідальність за родину спадають тепер на 19-літнього Михайла Кацюбинського.

Ставши головою чисельної родини (крім Михайла, було ще четверо дітей), Коцюбинський виявив не абияку енергію. Головним засобом, що давав йому сякі - такі матеріяльні прибутки, були приватні лекції. Нагла зміна родинного положення мусіла відбитися на вдачі молодого Коцюбинського. Пізніше він так про це писав у листі до Мочульського:

„Родинні нещастя зробили мене ще більш скупленим і серйозним, так що на свій вік я видавався усім занадто поважним і розвиненим".

(30 листопада 1905 р.)

Життя Коцюбинського було затруюване ще й переслідуванням поліції. В квітні 1883 року в хаті Коцюбинського був зроблений перший трус. Поліція звернула увагу на його листування з товаришами, у якому було чимало цитат з творів Шевченка. Цього було досить, щоб зарахувати Коцюбинського до „неблагонадійних" і встановити над ним постійний поліційний нагляд. Коли ж взяти під увагу те, що з політичних причин Коцюбинський мусів залишити школу, то поліційних переслідувань зазнавав він уже з 17 року життя. І він не перебільшував, коли в листі до М. Мочульського писав:

„На 17-му році я вже мав політичний процес, і з того часу до останніх днів жандарми не позбавляють мене своєї ласкавої опіки. Часом вони дуже дошкуляють, прив'язуючи мене на довгий час до певного місця та забороняючи всяку працю (опріч фізичної, до якої я нездатний).

(там же)

Поліція забороняла Коцюбинському займатися навіть приватним учителюванням. Тож, як підтверджує сам письменник, доводилося робити це йому „потай од жандармів". Давав Коцюбинський лекції не тільки у Винниці, але також і поза межами міста. Від лютого до травня 1886 року вчив він дітей священика Антона Мончинського в селі Михайлівка.

УРОЧИСТЕ ВІДКРИТТЯ КОЛЕҐІЇ СВ. АНДРЕЯ У ВІННІПЕҐУ

Вінніпеґ. — У присутності багатьох сотень гостей, тут було найбільш урочисто відкрито Колеґію св. Андрея. Так здійснилася давня мрія мас українців у Канаді. Урочистості тривали 4 і 5 липня. В центрі українського організованого життя в Канаді, у Вінніпеґу, в тих днях відкрито офіційно на площі Манітобського університету Колеґію св. Андрея, при участі ієрархів Української Греко-Православної Церкви в Канаді, представників канадійської науки: президента Манітобського університету д-ра Гю Сандерсона, канцлера університету Фрідмена, представників інших колеґій, прем'єра провінції Дост. Д. Роблина, представників міста Вінніпеґу й муніципалу Форт Ґері, проф. Симпсона з Саскачеванського університету, чільних представників Союзу Українців Самостійників і його складових організацій, президента КУК о. д-ра Василя Кушніра. Серед тисячної громади був сенатор Павло Юзик, посол Микола Мандзюк, посол Манітобської леґіслятури і колишній міністер Михайло Н. Григорчук, посол провінціяльної леґіслятури в Алберті Олександер Гордей, голови й представники різних українських організацій та установ. Українську Вільну Академію Наук репрезентував д-р Ярослав Рудницький.

Після посвячення нових будинків Колеґії й офіціяльного передання ключів, президент Сандерсон перетяв стяжку і всі перейшли до просторої авдиторії нової Колеґії, де продовжувалася програма відкриття низкою привітів офіційних осіб. Змістовне слово виголосив о. д-р С. В. Савчук, принципал Колеґії.

Гарною частиною відкриття був концерт з виступом звісного Чоловічого хору під орудою п. Володимира Богоноса та чільних мистецьких сил Стефанії Сасс і Оксани Бринь.

Промову при кінці першої частини концертової програми виголосив д-р Симпсон, професор - емерит Саскачеванського університету.

У неділю 5-го липня, була відправлена в авдиторії св. Літургія, що в ній взяли участь усі чотири Владики Української Греко - Православної Церкви, на чолі з Блаженнішим Митрополитом Іларіоном.

В пополудневих годинах, після привітів на заклик судді І. Р. Соломона, після промови о. д-ра Савчука, присутні склали пожертви на Колеґію в сумі приблизно 20 тисяч долярів. Спеціяльною грамотою відзначено п. Юрія О. Котелка „першого найбільшого мецената Колеґії. На цій сесії публіку чарувала співом панна Оксана Онуфрійчук під акомпаніямент на піяні Л. Карпінки, рецитував Володимир Севериненко. Пополудневою сесією проводив І. Г. Сирник.

Закінчилося величаве свято української культури глибоким поклоном перед генієм тієї культри Тарасом Шевченком. Після п'ятої години Владика Борис з участю архиєпископів Михаїла з Торонта і Андрея з Едмонтону та численного духовенства відправив біля пам'ятника Шевченкові на парляментарній площі Панахиду. Суддя І. Соломон поклав вінок від усіх організацій і осіб, що брали участь у відкритті Колеґії. Церемоніял коло пам'ятника закінчився відспіванням „Заповіту" Т. Шевченка.

Академія в честь Симона Петлюри в Ню Гейвені, Конн.

Українська громада в травні традиційно відзначає пам'ять героїв визвольних змагань, а особливо Головного Отамана Військ УНР С. Петлюри.

14 червня старанням місцевого Товариства Прихильників У. Н. Р.ади було влаштовано Академію в честь Голови Директорії і Головного Отамана Військ УНР світлої пам'яті Симона Петлюри.

Академію започатковано американським гимном, який відіграла студентка Гардфордського Музичного Інституту, Галина Петрончак. Із вступним словом виступив Голова Об'єднання Прихильників УНР Відділ у Ню-Гейвені Іван Заковоротний, який привітав отців і Голову Виконного Органу УНРади п. М. А. Лівицького. І. Заковоротний сказав: „38 років минуло, як не стало С. Петлюри, але його дух з нами, дух його й там, на розлогих степах України. Дух Петлюри живе в серцях молодого покоління і недалекий той час, коли вся Соборна Україна поклониться борцеві за волю України." З змістовною доповіддю виступив голова ВО УНРади М. А. Лівицький. На підставі фактів з життя й діяльности С. Петлюри він яскраво змлював постать вбитого Голови Держави, як людину, політичного діяча і державного мужа, схарактеризував історичне тло Европи, на якому дійшло до світової війни, та становище українського національного руху. Подав докладно аналізу української національної-політичної акції під час Визвольних змагань, вказав на виняткове місце в ній С. Петлюри. Доповідь залишила глибоке враження в присутніх. Мистецьку частину академії розпочала абсольвентка Української Рідної Школи ім. Митр. А. Шептицького Ліда Хома, продеклямувавши „Мій Батько" М. Ситника. Студентки Музичного Інституту, Г. Петрончак і М. Сітка, грала на фортеп'яні й віолончелі. Абсольвент УРШколи, Г. Благодатний, деклямував „Молитву біля Києва" М. Щербака. Монтаж-рецитацію продеклямувала п-і В. Шраменко. Публіку полонив оперний співак Іван Самокишин, який виконав пісні Г. Китастого і Лопатинського.

Сцену гарно оформив, з портретом С. Петлюри, артист-режисер Теодор Федорович. Академію закінчено українським національним гимном. Присутніх було близько сто осіб.

Після академії в приміщенні УПЦ Св. Покрови влаштовано прийняття Голові ВО УНРади М. Лівицькому. Управа Т-ва запросила представників українських організацій взяти участь у прийнятті, в якому взяли участь понад сорок осіб. Витворилася родинна атмосфера, присутні мінялися враженнями з академії та обговорювали потреби повної консолідації усіх українських творчих сил навколо Державного Центру УНРади. Пані О. Лівицька була також присутня на академії й на прийнятті. Голова В. О. М. Лівицький виголосив одногодинну інформаційну доповідь на тему біжучої української політики. Потім його вітали представники організацій, а саме: мґр. О. Микитей від УККА, Б. Лисяк від ОбУВА, В. Климук від УПА, Станична, пластун-сеніор В. Шраменко — від Пласту. Потім пан Б. Лисяк пожертвував на В. Шраменко 10 дол., органі- потреби УНРади 15 дол., п-ні зація молоді „Пласт" 10 дол., д-р Я. Туркало 5 дол. Відповідальним за прийняття був П. Корнієнко.

Цей день став пам'ятним у житті нашого Товариства, послужив зближенню з місцевими організаціями і дав поштовх до дальшої активної праці та посиленої фінансової акції для потреб УНРади.

І. З.

ПАМ'ЯТІ ГОЛОВИ ЛОВЕЦЬКО-РИБАЛЬСЬКОГО Т-ВА „ТУР"

Поруч надрукована найостанніша світлина сл. п. скульптора Сергія Литвиненка, якої він вже не побачив: сидить біля своєї плоскорізьби, що мала прикрашувати нагробний пам'ятник великому лікареві - хірургові. Тепер і сам недалеко, по-сусідству „замешкав" назавжди...

Багато створив пам'ятників великим людям, — а тепер хтось напевно творитиме і йому.

Добре пам'ятаю той п'ятницевий ранок. Я саме тоді відвідував друга Г. у його робітні. Ми вмовлялися на найближчий риболовний виїзд під кінець тижня. Майже в останній хвилині С. Литвиненко відмовився від цієї приємности. Щось перешкодило йому. Ми підбирали на його місце в авті іншого охотника на виїзд. Нагло відчинилися двері і з поспіхом увійшов син друга Г. з неприємною вісткою: Сергія Литвиненка відвезено до лічниці і він просить п. Г. негайно відвідати його. Той поспішив до хворого. Ми розійшлись. Я нетерпеливо чекав вістки. Щойно пополудні подзвонив друг Г.: „Сергій важко хворий, але не критично, хоч і лежить під киснем". Просив дещо полагодити і скаржився на страшний біль у грудях, якого не можна позбутись. Говорили коротко. Він міцно стиснув, із силуваною усмішкою, руку і замкнув зволожені очі. При виході в дверях, ще раз поглянувши — відвідувач бачив мистця вже відверненого лежма боком, як він прикрив долонею чоло та очі.

Ще тоді не знали приятелі, що розпрощалися назавжди. Наступного дня, в суботу 20. червня пізно пообіді громовицею рознеслася болюча вістка: „Мистець-скульптор Сергій Литвиненко - не живе". Співзасновник Ловецько-Рибальського Т-ва „Тур" у Ню Йорку і його довголітній голова відійшов у вічність. Визначний мистець — майстер долота та знаний громадський діяч, багато присвячував часу мистецтву та суспільній праці. Але умів знайти час і для дорогого йому ловецтва чи риболовлі. Пристрасно любив природу, серед якої залюбки перебував. Свій життєвий рік він сам розподіляв на три частини. Як теплом почала усміхатися радісна весна, він дбайливо готував вудлища та рвався на природу. Байдуже, чи спіймається щось,чи ні, аби десь на травиці, посеред квіток, над берегом річки чи ставу. А як забагряніють ліси — він складав вудки, прочищував зброю і з тремтінням серця виїжджав на лови. Всю зиму присвячував громадському життю, ЛМКлюбові та улюбленому мистецтву в своїй робітні, де щоденно до пізнього вечора працював олівцем, долотом чи у глині.

Проф. Сергій Литвиненко, завдяки своїй надзвичайно товариській вдачі та організаційним здібностям, зумів у т-ві „Тур" створити може найбільше соборницьку групу, де разом зжилися представники майже всіх земель України та всіх прошарків суспільних верств. Тут маємо генерала, ремісника, редактора, купця, професора, студента, інженера, мистця, лісника, робітника і т. д. Є люди з Харкова, Полтави, Львова, Рогатина, Стрия чи з-під Хусту і всі мов одна родина. Спільні мандри по вигодах і невигодах природи може найбільше цементують в одно серця членів товариства.

Проф. Сергій Литвиненко був незаступним головою т-ва, його серцем і душею. То ж і не дивно, що прощати його в неповоротну дорогу зійшлися всі приятелі з Бруклина, Ню Джерзі, Гантеру чи з далекого Мейну. Українська громада Ню Йорку з болем прощала свого мистця. Двома вечорами відбувалися поминальні Богослуження в каплиці похоронного заведення і двічі її вщерть заповнили люди. А прощали покійного не тільки українці. Я бачив, як лотиш, професор, що не раз виїжджав з нами спільно рибалити, із своєю дружиною, вдягнені в чорне силоміць протискався до домовини, а потім висловили співчуття горем прибитій дружині - вдові. Недалеко труни, і стискові народу, скромно стояла святково вдягнена, середнього віку, чорнява пані - полька. Ще кілька днів тому у цукерні „Веселка" подавала йому чайок і коржика, а тепер шепоче молитви своєю мовою та прохає для нього ласк у Всевишнього. Грімко співає хор „Думка" у невеличкій переповненій каплиці із густо завішеними вінками на стінах, а він у глибокім спокою спить уже сном вічности...

Похорон припав на звичайний робочий день. Всежтаки понад двадцять авт і один автобус близьких відпроваджували приятеля в останню дорогу поза великий Ню Йорк. Це був справді княжий похорон. У Баунд Бруку, у каплиці ще раз відчинено домовину. Плакали люди, громовицею ридало небо, рясним дощем захлинувалася природа. І вперше в житті, на прощання, я торкнувся устами холодного тіла мерця.

Друзі з мистецького світу несли тіло до місця призначення. По похороні народ розійшовся, поспішив на трапезу. А ми, Турівці, ще зробили спільну знимку. Дев'ять людей рядочком уставились, а він десятий, майже побіч лежав у домовині ще не присипаної могили під високо розп'ятим шатром.

На поминках зібралося багато народу. Багато гарних промов. Багато слів похвали та признання за заслуги. Одначе, від нас ніхто не міг говорити, хоч і підготовлено було. „Тур" попращав свого незаступимого Голову вінком живих квітів. Богослуженнями в обох церквах та оголошенням у „Свободі", якого, на жаль, через навалу праці чи забуття — не поміщено. Тому ось ці рядки нехай заступлять його.

А мені таки не хочеться вірити, що в зимові п'ятниці вечорами в Літературно - Мистецькому Клюбі більше не побачу завжди погідного обличчя проф. Сергія Литвиненка.

Це — останній протокол Дорогому Голові Товариства „Тур". Секретар О. С.

● **Баптистський обсерватор при Ватиканському Соборі**, д-р Стубер, заявив, що енцикліка Папи Павла VI „відсунула назад справу християнської єдности".

ОСТАННЯ ФОТОЗНІМКА СЛ. П. СЕРГІЯ ЛИТВИНЕНКА

Це є остання фотознімка сл. п. проф. Сергія Литвиненка, великого українського скульптора-патріота, яку за кілька днів перед його смертю зробив його приятель і друг мґр. Володимир Грицин та якої покійний скульптор уже не бачив. Фотознімку переслано до „Свободи" у 40-ий день смерти сл. п. Сергія Литвиненка.

Минулий тиждень на „Союзівці"

(ХРОНІКА ТОВАРИСЬКОГО І КУЛЬТУРНОГО ЖИТТЯ)

Неділя 9 серпня: Служби Божі для гостей і відвідувачів Союзівки ранком о год. 10-ій в православній каплиці і в 11 год. в українській католицькій каплиці. Увечері відкриття Курсів Українознавства.

Понеділок 10 серпня: О год. 8-ій веч. на „Веселці" товариська зустріч „Будьмо знайомі". Проводив зустріччю проф. І. Задорожний. У грі копаного м'яча між дружинами Гостей і Працівників Союзівки виграли працівники у відношенні 4 : 0. По полудні відбулась прогулька пішки до Водопаду.

Вівторок 11 серпня: Ранком о год. 8.30 орієнтаційна прогулька гостей в околиці Союзівки. По полудні о год. 4-ій Олімпійські плавацькі змагання Союзівки. Панство Галичини з Форест Гілс, Н. И., відзначали 35-річчя свого подружжя. Увечері — показ кінофільмів.

Середа 12 серпня: від год. 10-ої ранком до 6-ої вечером, прогулька гостей автами до нюйоркського Шокан Резервуару і звідти до Гантеру, де учасники прогульки оглянули виставку мистців Е. Козака, Я. Гніздовського, О. Булавицького, М. Осінчука, Зарецької, М. Мороза, П. Андрусева та Л. Гуцалюка. Увечері Товариська Забава.

Четвер, 13 серпня: По полудні змагання в софтболі між працівниками Союзівки і студентами Курсів Українознавства. Потім увечері відбулася для гостей ватра з печенням кукурудзи. Цього вечора о год. 8-ій відбувся концерт фортепіянових творів різних композиторів у виконанні молодої піяністки Ждани Кравців.

П'ятниця 14 серпня: Футбольні змагання між дружиною гостей і Працівників Союзівки у відношенні 3 : 4 в користь останніх. Увечері забава з танцями при звуках оркестри „Амор".

Субота 15 серпня: Перед полуднем „Година УНСоюзу" для учасників Курсів Українознавства з доповідями членів Гол. Екзекутивного Уряду УНС і редакції „Свободи". Увечері — концерт філядельфійського хору „Прометей" під дир. проф. І. Задорожного та при фортепіяновому супроводі п-і Лідії Бульби. Під час концерту п. І. Задорожний представив батьків конгресмена С. Жермена з Ровд Айленд.

ПАМ'ЯТІ ПЕТРА РАКОЧОГО

В суботу 8-го серпня 1964 року помер визначний громадянин і піонер української громади в Коговз, Н. И. сл. п. Петро Ракочий, проживши 77 літ трудящого повної посвяти життя. Похорон відбувся дня 12-го серпня 1964 р. при численній участі представників центральних і місцевих організацій та громадянства, що прибуло з цілої околиці та далекої Канади, щоб віддати останню прислугу заслуженому громадянинові.

Похоронні відправи відбулися в місцевій українській кат. церкві св. Петра і Павла під проводом пароха о. Н. Вояківського в асисті о. декана Богдана Волошина, пароха Вотервліт Н. И. і о. В. Довговича, пароха Трой Н. И. Зворушливу, змістовну промову виголосив о. Н. Вояківський, підкресливши всеціло віддану працю Покійного для помочі в студіях членам його родини, які згодом положили багато праці для укр. справи та визвольних змагань. Місцеві і довколишні українські організації втратили в Покійнім свого члена основника, що своєю працею та пожертвами десятками літ піддержував рідні інституції.

Після похорону відбулися традиційні поминки при вщерть виповненій великій залі тов. Українського Демократичного Клюбу. Тризну почав а опісля закінчив о. парох Н. Вояківський і проводив нею братанок Покійного інж. Роман Ракочий, покликаючи до слова гол. касира УНСсоюзу, п. Романа Слободяна, односельчанина, що співпрацював з покійним більше півсторіччя. Промовець підчеркнув відданість, характер і працю Покійного на полі народнім і церковнім. Не було одної збірки на вічах, маніфестаціях та концертах, щоб в ній не було більшої пожертви цього патріота. Український Конґресовий Комітет втратив постійного платника національного податку. Покійний не тільки давав щирі пожертви на поміч політичній еміграції та самий фінансував десятки родин та старався про приміщення і працю для нових емігрантів, що сьогодні є гордістю української спільноти. При кінці згадав бесідник Покійного, як понад пів-сторічного члена УНСоюзу, що, хоч сам не брав участи в конвенціях УНС, але щиро працював для освідомлення наших громадян.

Покійний вступив в члени УНСоюзу дня 16-го грудня 1907 року до бр. св. Петра і Павла відд. 57, числячи 20 літ життя і був безперервно членом понад 56 літ.

Про життя, діяльність і любов ближнього, що була в серці Покійного говорив інж. Петро Ракочий, переповідаючи самопосвяту покійного стрийка, що ціле своє життя допомагав студуючій молоді. Часто відвідував рідний край і там своїми щедрими пожертвами піддержував українські інституції і вертався знову до ЗДА, щоб помагати десяткам а то й сотням наших людей стати громадянами цієї країни, яку він особисто високо цінив і якій віддав своє трудяще життя.

Крім численних вінків українські організації та приявні кревняки і громадяни зложили поважну суму грошей на церкву і школу в пам'ять заслуженого громадянина.

Нехайже тих кілька слів буде Йому подякою за працю якої не жалів Покійний за життя для української справи та визвольних змагань.

Н. П.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УНСОЮЗУ!

Українська хроніка

● **Закінчується праця над книгою „Українці в Австралії"**, що її редаґує письменник Дмитро Чуб. Книга багато ілюстрована та мистецьки гарно оформлена місцевими малярами - українцями. У ній зроблено підсумок творчої праці української спільноти в Австралії за 15 років від часу поселення у тій країні.

● **Новий Апостольський делеґат на Канаду**, архиєпископ Серджо Піньєдолі з Риму, відвідав у супроводі митрополита Кир Максима Германюка та інших достойників Катедру св. Володимира й Ольги у Вінніпеґу. Після оглядин катедри і спільної молитви, апостольський делеґат розмовляв з багатьма українцями біля катедри, цікавлячись їх життям і працею.

● **Ректорат Університету в Монтреалі, в Канаді**, з невідомих ближче причин вирішив зліквідувати цього року катедру української мови. У тій справі вже інтервеніював голова Відділу КУК у Торонті, д-р Осип Бойко, але наслідки його переговорів ще не відомі.

● **Союз Українських Купців і Промисловців у Арґентині** уфундував 10 стипендій у висоті повної оплати для перших 10 студентів - українців, які впишуться на Курс Славістики або Курс української літератури та історії в Понтифікальному католицькому університеті в Буенос - Айресі.

● **Сенатор - республіканець Кліффорд Кейс** задумує виставити свою кандидатуру на губернатора стейту Ню Джерзі, який не мав губернатора з Республіканської партії вже від 1953 року.

ЗВЕРНЕННЯ

до членів Стрийського З'їзду і всіх Стриян у розсіянні, колишніх мешканців Стрия, Сколього, Жидачева, Журавна, Болехова й Миколаєва.

Дорогі Земляки!

Доводимо до Вашого відому, що Редакційна Комісія збірника „Стрийщина" виконала підготовчу працю для збірника, приєднавши низку співробітників. Має вона збірку рукописів і архів із світлин, документів, карт тощо. Одначе, це лише частина потрібної кількости авторів і матеріялів. Все ще є розділи наміченої книги, до яких не маємо авторів, особливо до господарських ділянок (земельні справи, хліборобство, лісове господарство, промисел і ремесло, торгівля, банки) та суспільного життя. Відчувається недостача матеріялів. Тому звертаємося з гарячим проханням до Вас зголошувати співучасть у книзі, прислати статті, матеріяли, інформації, зокрема:

а) Прізвища, світлини й життєписи колишніх і сучасних Стриян, з підкресленням їхньої громадської, наукової чи мистецької праці. Тут до рідні і свояків діячів — окреме прохання про дані для книги.

б) Описи, монографії й окремі вісті про окремі місцевості, міста й села. Брати до уваги описи місцевостей і життя в різних ділянках: релігійній, національній, культурній і політичній. Також описи хліборобства, промислу, торгівлі, економії тощо. Підкреслювати особливості мови, побуту, ноші, пісенність, перекази, леґенди, оповідання, зв'язані з цими місцевостями;

в) Списки, або окремі прізвища поляглих, забитих, розстріляних, вивезених, пропалих, із зазначенням: „Подані прізвища можна публікувати", чи „лише зберегти в архіві";

г) Особи з Вашої місцевости, які продовжують, або зачали громадську, чи культурну діяльність на еміґрації;

ґ) Дані про організації й установи, в яких Ви працювали, або маєте про них певні відомості від других осіб;

д) Бібліографічні записки: наголовки відомих Вам творів, книжок, брошур, статтей, карт та ін. матеріялів про яку-небудь ділянку життя і творчість Стрийщини і суміжних повітів, що їх особи чи організації вивезли на чужину;

е) Спогади й описи;

є) Світлини, карти, статистичні дані з різних ділянок життя.

Матеріяли, писані на одній сторінці листка, просимо слати до кінця 1964 року на адресу:

Mrs. Iryna Pelenska
4416 N. 15th Street
Philadelphia, Pa. 19140. U.S.A.

Лиш Ваша співучасть уможливить повний образ нашої рідної сторони!

Ірина Пеленська,
Голова Ред. Комісії;
Д-р Микола Ценко,
Голова Комісії;
Антін Кігічак,
Прес. Референт.

ТРЕТІ РОКОВИНИ БЕРЛІНСЬКОГО „МУРУ ГАНЬБИ"

Молода дівчина із схиленою головою і з пашпортом в руці переходить через контрольний пункт посеред збудованого комуністами тому три роки муру між східнім і Західнім Берліном, що його всі німці називають „муром ганьби". Під цим муром згинуло вже понад сто східніх німців, які пробували втекти на Захід.

Заслужений Ювілей

Після пленарної конференції, що закінчила 1963-64 шкільний рік Школи українознавства Т-ва „Рідна Школа" в Клівленді, 13-го червня в приміщенні Пластового Дому, учительський збір вітав п. Анну Єзерську з 50-літтям її праці на полі виховання українських дітей. Шановну Ювілятку вітали: проф. В. Смаль-Стоцький від управи школи, інсп. М. Ждан від Шкільної Ради і п. Є. Винарева від товаришів по праці. У короткому слові Є. Винарева насвітлила важливіші періоди праці Ювілятки. На закінчення сама Ювілятка доповнила образ своєї діяльности. Педагогічну працю розпочала в 1914 р., вчителювала в Конюхові та Лукавиці Вижній, Стрийського повіту. Під час першої світової війни, коли з доручення Союзу Визволення України на Холмщині, Волині та Підляшші організується українське шкільництво, Ювілятка, одна з перших зголосилася до праці та вчителювала в школах у Володимирі-Вол., Любомлі та Бересті Лит., і як лекторка — на учительських Курсах Українознавства. В Бересті вийшла заміж за УСС Костя Єзерського, що був тоді начальником канцелярії старовства, яке очолював Скоропис Йолтуховський. Після зайняття Волині поляками, по довшій Одиссеї, що вела через Щипйорно і Краків, п-і Анна Єзерська приїхала до Стрия. Тут при допомозі адвоката Бачинського організує 4-клясову українську школу „Рідної Школи". В 1921 р. переселась до Львова, працюючи як управителька школи на Левандівці, а опісля, від 1922 1940 р., як учителька в дівочій школі ім. Б. Грінченка. Особливо тяжко приходилось працювати під большевицькою займанщиною, коли Ювілятка дістала доручення зукраїнізувати одну польсько-жидівську школу. Польський учительський збір робив її у тій праці перешкоди, оскаржував її перед владою в ширенні націоналізму.

На еміґрації від 1943 р. працює Ювілятка як учителька в школі на Фраймані, потім як управителька школи в Мюнхені. Приїхавши до Клівленду, п. Єзерська включається відразу у виховну працю над українською молоддю й дітьми, вчителюючи від 1950 р. до нині у Школі Українознавства Т-ва „Рідна Школа". Шановній Ювілятці, яка є дійсним членом 336 Відділу УНС, бажаємо багато здоровля та задоволення у її дальшій праці над вихованням і збереженням душ української молоді.

М. Ж-н

Підвищений курс української мови для вчителів

Вінніпеґ, Ман. — Дня 14-го серпня закінчено курс української мови в Літній Школі Манітобського університету, що його відвідував 21 студент, головно з середовища вчителів української мови в державних школах. Як продовження цього курсу Манітобський університет проголосив підвищений курс української мови для вчителів, що відбуватиметься впродовж шкільного року вечорами й даватиме повний кредит учасникам. В програмі курсу буде інтерпретація й переклади українських письменників, а теж вивчання мови й стилю сучасної української літератури.

НА НАШІЙ, НЕ СВОЇЙ ЗЕМЛІ

Розкопи старовинних могил

„Никополь, Дніпропетровської области. У придніпровському степу веде розкопи старовинних могил експедиція Інституту археології Академії Наук УССР, яка вивчає скитські поселення північного Причорномор'я.

Нещодавно поблизу міста Орджонікідзе археологи натрапили на поховання чоловіка-воїна та жінки. Кістяк людини двометрового росту, поруч з ним три списи, більше сотні наконечників стріл, на поясі збереглися золоті оздоби. В ногах воїна — поховання жінки, яку очевидно вбили і поклали до могили разом з чоловіком. Це поховання супроводилось багатим і пишним обрядом: знайдено золоті буси і сережки, золоті персні, коштовні орнаментовані платівки, що прикрашали одяг убитої. Поховання належить до IУ-III віків до нашої ери." („Рад. Україна" з 7 серпня).

„Палац Щастя в Чернівцях"

„У центрі Чернівців по вулиці Ольги Кобилянської в одному з будинків відкрито Палац Щастя. Одними з перших реєстрували свій шлюб у цьому палаці знатна ланкова" і т. д. „Їх сердечно поздоровляє перший секретар Чернівецького обкому партії... Тільки за перший день в Палаці щастя вісім пар з'єднали свої долі". („Радянська Україна" з 7 серпня).

В гітлерівському кацеті в Польщі гинули українці

„Радянська Україна" з 6 серпня помістила репортаж, за часописом „Жиціє Варшави", про підземні гітлерівські кацети біля села Валіма в Польщі, у Совиних горах. Там між ін. виробляли деякі частини для „Фау-1". В репортажі сказано: „Через підземелля Валіма пройшло близько 30.000 чоловік. Тут гинули поляки і росіяни, чехи і українці, євреї і французи, голляндці, бельгійці, італійці". Гітлерівці в тих горах вчиняли масову розправу над людьми різних націй, по-звірячому знущалися з поневолених.

„Театр на колесах"

„Великим успіхом у хліборобів области користується Кримський обласний український музично-драматичний театр. Тільки у липні артисти дали для трудівників села 65 спектаклів. Тепер — це театр на колесах. Протягом кількох годин великий автомобіль перетворюється на сцену... Цей автотеатр побував уже у Чорноморського, Красноперекопського, Нижньогірського та ін. виробничих управлінь". „Радянська Культура" з 6 серпня не повідомляє про репертуар того театру.

Сумівська легкоатлетична олімпіяда

Плекання спорту і легкоатлетики є одним з важливих, виховних чинників у програмах всіх молодіжних Організацій і Товариств. Це саме має Спілка Української Молоді Америки й Канади у своїй програмі фізичного виховання. Дуже часто можна бачити по Осередках СУМА ланки копаного м'яча і відбиванкові дружини, однак рідше подибується легкоатлетичні чи руханкові секції. Головно копаний м'яч був і є ще досі більше фаворизованим спортом, не зважаючи на його односторонність, а навіть часом небезпеку для здоров'я, коли не мається до цього відповідної, фізичної заправи. Постановою Головної Управи СУМА впроваджено вимогу здобуття Відзнаки фізичної Вправности (ВФВ) як передумову при складанні юнацьких іспитів.

Виконуючи ці постанови, поодинокі Осередки відбували в себе місцеві чи окружні легкоатлетичні змагання, запрошуючи до участи в них інші спортові Товариства. Цього року рішенням Головних Управ улаштовується в днях 22 і 23 серпня на Оселі „Київ" біля Дітройту Сумівську Легкоатлетичну Олімпіяду всіх Осередків Америки й Канади. Господарем змагань призначено оба Осередки СУМА у Дітройті і вибрано діловий комітет, який очолюють: Е. Репета - голова, В. Касків - провідник змагань, В. Рижий - голова суддейської колегії і Д. Труш - спорт. референт. Оселя СУМА „Київ" має вже свою традицію у влаштовуванні на ній великих імпрез різного характеру як Здвиги, Зустрічі, Злети чи інші Свята Молоді, а останнього року 5. Легкоатлетичні Змагання за Першість УСЦАК. Гарно вдержані, спортові площі; широка біжня, різні ґімнастичні уладження та відповідний виряд запевнюють учасникам приємність і вигоду в тренуванні і у самих змаганнях. З гордістю будемо дивитися на маршуючі лави нашої молоді підчас дефіляди і на їх стрункі, здорові постаті, коли на наказ „Струнко" з очима зверненими на наші національні прапори будуть складати врочисте, спортове приречення.

Володимир Рижий

Понад три тисячі українців на Українському Дні в Питсбурґу

Питсбурґ, Па.— Заходом Управи Об'єднаних Українсько-Американських Організацій Західньої Пенсильвенії в неділю 9-го серпня ц. р. у Вест-В'ю Парк, біля Питсбурґу, відбувся традиційний Український День, що цього року проходив під Шевченківським кличем „Борітеся-поборете!, в 150-ту річницю р ня народження Т. Шевченка.

Понад три тисячі українців трьох ґенерацій з усіх сторін Західньої Пенсильвенії зійшлися до Вест-В'ю Парк, щоб віддати поклін і заманіфестувати свою вірність ідеям Великого Шевченка.

Для того, щоб ця маніфетація українців Питсбурщини була духово й ідейно пов'язана з визвольною боротьбою українського народу на Рідних Землях, Управа Об'єднаних Організацій запросила на головного промовця голову Українського Уряду і голову ЦК АБН Ярослава Стецька. Два американські щоденники „Питсбурґ Пресс" і „Пост ґазетте" подали фотографії і біографічні дані п. Ярослава Стецька, як також інформували про його виступ на Українському Дні.

В неділю 9-го серпня, на зарядження комішіонера повіту Алеґене, для п. Ярослава Стецька був даний поліційний ескорт, який супроводжував відкрите авто, в якому їхав Яр. Стецько від готелю до парку, де відбувалася маніфестація. Цілий перебіг Українського Дня був сфільмований телевізійною станцією канал 4, яка в новинах за середу подала основні фраґменти, а зокрема виступ п. Я. Стецька і момент вручення йому квітів від української молоді, яка народилася вже поза Україною. Учасників українського Дня вітали посадник м. Питсбурґу, який проголосив окремою проклямацією день 9-го Серпня-Шевченківським Днем, а також Конґресмен Фултон.

В мистецькій частині дня виступали: Хор Православної Ліґи під управою отця прот. Ст. Голутяка і мандоліцова оркестра під управою п. Ізидора Луковського із Мікізракс. Деклямували: Мирослав Голуб'як і Марґарет Мітчел. З музичними сольовими точками виступили Іван Бончак, мол. та Михайло й Галина Корбак. На закінчення програми виступили танцювальні групи із Мікізракс під управою пані Надії Голутяк та з Карнеґі під управою пані Беверлі Капелюх. Співом українського національного гимну закінчено Маніфестацію.

Прес. Реф. ОУАО Зах.Па.

За пам'ять про „Сільський Господар" у Львові

Все скоро минає і сліди зникають. Тому про національно-культурне та економічне відродження нашого селянина-хлібороба мусимо зібрати і зберегти всі документи для опису правдивої історії боротьби за кращу долю нашого народу.

Часто читаємо в нашій пресі повідомлення про опрацювання й видання матеріялу з життя окремих повітів і районів, головно в напрямі культурно-національного поступу. А чи не більший обов'язок спадає на активних працівників у розвитку господарсько-економічного життя нашого обездоленого селянина-хлібороба?

Історичний розвиток кооперації на землях Західньої України вже опрацьований і маємо надію, що незабаром появиться друком. Про осяги молочарської кооперації „Маслосоюзу" збирається матеріял та приготовляється до друку. А про станову хліборобську організацію Краєве Господарське Т-во „Сільський Господар" у Львові та його мережу Філій і Кружків у Краю теж мусимо зібрати матеріяли, висвітлити осяги та перешкоди в аґрикультурному поступі.

Ініціятивна ґрупа аґрономів Т-ва „Сільський Господар" в Західній Україні вже два роки збирає матеріяли. На сьогодні в редакційній течці вже є 339 машинових сторінок опрацьованого матеріялу про аґрикультурну працю в Краю від 19 авторів. Одначе з багатьох повітів ще матеріялу бракує. Тому Редакційна Колеґія збірника Т-ва „Сільський Господар" звертається до всіх активних працівників (аґрономів, голов, секретарів і всіх колишніх членів Т-ва „С. Г.") подати свої спогади та світлини. Це наш святий обов'язок залишити правдиву історію станової хліборобської організації на землях Західньої України для майбутніх історіків-дослідників.

Редакційна Колеґія закликає всіх активних працівників Т-ва „С. Г." до співпраці, щоб уникнути евентуальних прогалин в цілості праці обнятої збірником.

Матеріяли просимо надсилати до кінця біжучого року на адресу: P. Dubriwnyi, 19 Reynolds Ave., Whippany, N.J., U.S.A.

За Редакційну Колеґію:
Інж. Василь Дмитренко, інж. Павло Дубрівний та інж. Макар Каплистий.

● **Лідер італійських комуністів** Пальміро Толіятті, який в минулому тижні полетів був на відвідини до Совєтів, щоб переговорити з Хрущовим справу скликання нового міжнародного збіговища комуністів для справи спору між Москвою і Пейпінгом, раптом захворів в Ялті на Криму, місці літнього перебування Хрущова. Большевики вислали спеціяльний літак, щоб привезти з Італії особистого лікаря Толіятті, та водночас італійський уряд дав військовий джет, яким професор Маріо Спалльоне полетів до Ялти. Толіятті має 71 літ.

Посмертні згадки

ВАСИЛЬ КОМАР, член Т-ва „Українська Січ" 182 Відд. УНС в Кліфтоні, Н. Дж., помер 21-го липня 1964 р. Покійний народ. 1892 р. в с. Голгочі, пов. Підгайці, Україна. Молодим хлопцем прибув до ЗДА. 1918 р. одружився з Катериною Харко. В 1919 році вступив до УНС. Покійний був засновником Укр. Православної Церкви в Пасейку і був її активним парафіянином. Залишив в смутку дружину Катерину, сина Ізидора, невістку та 3 внуків і сестру Маланю в Україні. Т-во „Укр. Січ", дружина і син складають всім, хто взяв участь в жалібних урочистостях найсердечнішу подяку.

Вічна Йому Пам'ять!

А. Гнатюк, секр.

ТАРЗАН, ч. 5290. Донька не є перешкодою...

— Терени з кобальтом є власністю якогось Сема Вотерса, — сказав Дорсейт сумно. — Він є без друзів і ворожий ... живе самітно з донькою...

— Донька! — крикнув Адам Стовн несподівано. — Так, — відповів президент. — Що з нею?

Адам повільно зам'явся. — Ах, та в дійсності нічого... Але я не вважав би це за якусь невигоду!